

РОЗДІЛ I

Теорія і методологія професійної освіти і навчання

УДК37.091.33

Варава Ірина Павлівна,
викладач історії та філософії,
вчитель вищої категорії, вчитель-методист
комісії суспільно-гуманітарних дисциплін

Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування
Національного авіаційного університету,
Україна, м.Київ, 030113, вул. Дружківська, 6
Коледж информационных технологий и землеустройства
Национального авиационного университета
Украина, г. Киев, 030113, ул. Дружковская, 6
College of Information Technology and Land Management
National Aviation University
Ukraine, Kiev, 030113, Druzhkivska str., 6

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПІЗНАВАЛЬНА САМОСТІЙНІСТЬ»

Постановка проблеми дослідження. Модернізацію професійної (професійно-технічної) освіти, що «сприятиме підготовці на високому рівні конкурентоспроможних робітничих кадрів, які здатні задовольнити вимоги сучасного ринку праці» [15, с. 32], визначено одним із ключових завдань Уряду у сфері освіти у середньостроковій перспективі до 2020 р. Серед пріоритетних дій, визначених у середньостроковому плані й спрямованих на розв'язання проблем, пов'язаних із погіршенням якості освіти, застосуванням застарілих методів навчання, незадоволенням роботодавців якістю освіти та трансформацією змісту освіти на основі компетентного підходу, передбачається розвиток «креативної та ініціативної особистості, що здатна до ефективної діяльності в суспільстві та завдяки умінню критично мислити, набутим компетентностям, сформованим переконанням і ціннісним ставленням спроможна приймати адекватні рішення на благо українського народу, суспільно-економічного розвитку людства» [15, с. 37]. Політика Уряду в даному питанні знайшла відображення в щойно прийнятому Законі України «Про освіту», який створює умови і розширює можливості для розвитку компетентного навчання. У статті 12 закладено ключові компетентності і наскрізні вміння, якими має оволодіти випускник загальноосвітньої школи. Серед них – «Навчання впродовж життя».

В даній статті конкретизовано мету повної загальної середньої освіти: «...всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності» [7].

Слід зазначити, що сьогодні необхідність формування умінь самоосвітньої діяльності в

навчальному процесі усвідомлена педагогами і самими студентами, оскільки інформація і знання стають головними цінностями в постіндустріальному суспільстві. Водночас «створюється новий механізм безпосереднього використання інформації і знання у виробничій і сервісній сферах, тобто увага фокусується на процесі неперервного навчання» [3, с. 135]. Своєчасно отримана, швидко перероблена і усвідомлена інформація дозволяє швидко реагувати на будь-які запити споживача і коливання ринку, перебудовуватися і постійно самовдосконалюватися відповідно до цих запитів, розвиваючись в «саморефлексівну систему».

У зв'язку з прогресом і динамічністю в галузі обчислювальної техніки і програмного забезпечення сформовані вміння самоосвіти будуть необхідні майбутньому техніку-програмісту, щоб зберегти статус IT-фахівця, постійно стежити за новинками в своєму професійному світі, освоювати і застосовувати їх на практиці, підвищувати свою кваліфікацію. При сучасних темпах розвитку комп'ютерної техніки та інформаційних технологій зростає потреба в IT-фахівцях, здатних до творчого пошуку і безперервної самоосвіти, тих, хто самостійно і безперервно поповнює свої знання, удосконалює свої вміння і професійну майстерність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування пізнавальної самостійності у студентів вищих навчальних закладів розглядається в дисертаціях В. Бенери, Г. Гарбар, О. Грибок, В. Логвіненко. Розвиток пізнавальної самостійності учнів засобами комп'ютерної техніки досліджувала С. Каяліна, а майбутніх абітурієнтів у системі довузівської підготовки – А. Нестеренко. Наукова праця Я. Галети присвячена формуванню пізнавальної самостійності студентів економічного коледжу засобами інформаційних технологій. Серед зарубіжних учених варто виокремити роботи Л. Дорджиєвої, І. Кокориної, Т. Коломи-

єць, І. Кондаурової, І. Мартиненко, В. Садової, В. Торосян, С. Фозилова.

Ця проблема також порушується в окремих статтях О. Волобуєвої, О. Ліпецького, Т. Лядової, М. Шустваль та ін. Дехто з науковців розглядають пізнавальну самостійність як самоосвіту (О. Бурлука, І. Грабовець, А. Добридень, Т. Івашкова, Н. Іліницька, О. Малихін, І. Сидоренко, Н. Терещенко) або самоосвітню компетентність (О. Кисильова, І. Мося). Однак, слід зауважити, що за результатами пошуку дисертаційних досліджень за ключовими словами «пізнавальна самостійність», «самоосвіта» (українською та російською мовами) у доступній базі даних нами не виявлено жодної наукової праці з вивчення проблеми формування пізнавальної самостійності майбутніх техніків-програмістів у коледжах [4].

Вивчення зазначеної в статті проблеми в науковій літературі та практика роботи в коледжах з професійної підготовки техніків-програмістів дають змогу сформулювати виявлену суперечність між існуючим соціальним замовленням

на підготовку висококваліфікованих фахівців середньої ланки в галузі програмування комп'ютерних систем, які вміють безперервно самовдосконалюватися і саморозвиватися, і недостатнім рівнем сформованості умінь самоосвіти майбутніх техніків-програмістів. Необхідність її розв'язання визначає мету цієї статті: здійснити теоретичний аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, виявити наукові підходи до дефініції поняття «пізнавальна самостійність майбутніх техніків-програмістів» та здійснити її контент-аналіз як необхідну передумову подальшого дослідження пізнавальної самостійності майбутніх техніків-програмістів.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення мети нашого дослідження ми вважали за доцільне передусім проаналізувати зміст поняття «пізнавальна самостійність», обґрунтований в наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених. Результати нашого пошуку відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз змісту поняття «пізнавальна самостійність» у наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених

№ з/п	Автор	Зміст поняття
1.	В. Бенера	Пізнавальна самостійність – складна інтерактивна властивість особистості. Формування пізнавальної самостійності в структурі професійної діяльності вимагає самостійності мислення і суджень, здібності аналізувати, бачити пізнавальну задачу, здійснювати пошук способів її розв'язання.
2.	Я. Галета	Пізнавальна самостійність в динаміці свого циклічного розвитку інтегрує в собі пізнавальний інтерес (який постає елементом мотиваційної сфери психіки), пізнавальну ініціативу (яка включає елементи мотиваційної та вольової сфер психіки) та пізнавальна активність (яка інтегрує в собі якості мотиваційної, вольової та емоційної сфер психіки).
3.	І. Лернер	Пізнавальна самостійність – сформоване прагнення і вміння до пізнання в процесі цілеспрямованого творчого пошуку.
4.	О. Ліпецький	Пізнавальна самостійність – це система внутрішніх утворень і їхнього зовнішнього прояву – практичних дій з самоосвіти. Це якість особистості, що включає в себе єдину систему прагнень, здібностей і умінь особистості самостійно вести пізнавальну діяльність, тобто самостійно опановувати загальні та спеціальні знання, вміння і навички з метою вирішення завдань, важливих для особистості як члена суспільства.
5.	В. Логвіненко	Пізнавальна активність – це особистісна риса, що має вияв у стані готовності й наявному прагненні до самостійного здійснення учіння, та зумовлюється свідомим вибором оптимальних шляхів для досягнення мети навчально-пізнавальної діяльності.
6.	Н. Половнікова	Під пізнавальною самостійністю розуміє таку якість особистості, як «готовність (здібність і прагнення) самостійно проводити цілеспрямовану пізнавальну діяльність. Прагнення до пізнавальної діяльності визначається наявністю внутрішніх потреб – відповідних мотивів, що становлять спонукальну сторону пізнавальної самостійності.
7.	Т. Шамова	Пізнавальна самостійність – одна із основних інтегративних якостей особистості, пов'язана з вихованням позитивних мотивів до навчання, формування системи знань і способів діяльності по їх застосуванню й придбанню нових, а також з проявом вольових зусиль.
8.	М. Шустваль, С. Шустваль, Т. Лядова, О. Волобуєва	Суть пізнавальної самостійності виявляється в потребі й умінні студентів самостійно мислити, у здатності орієнтуватися в новій ситуації, самому бачити питання, задачі і знайти підхід до їх розв'язання.

З огляду на незначний масив отриманої інформації, що відображає зміст досліджуваного поняття, нами було використано кількісний контент-аналіз – методику аналізу текстів шляхом кількісного порівняння аналітичних категорій через підрахунок ключових слів (чи інших одиниць рахунку) [8, с. 72]. Отримані результати показано в таблиці 2.

Таблиця 2.
Результати кількісного контент-аналізу досліджуваного поняття «пізнавальна самостійність»

Ключові слова	Кількість використання	Рейтинг за кількістю використання
Властивість	1	5
Утворення	1	5
Якість особистості	2	4
Система	3	3
Прагнення	3	3
Мотив, мотивація	5	2
Потреба	2	4
Активність	1	5
Самостійність	14	1

Безумовно, найбільш уживаним у дефініції зазначеного поняття є слово «самостійність», яке використовується як у самій науковій категорії, так і в контексті виконання особистістю певних дій (операцій): мислення і суджень, здібності аналізувати, бачити пізнавальну задачу, здійснювати пошук способів її розв'язання [2]; дії зі самоосвіти – самостійно вести пізнавальну діяльність [10; 14]; самостійно мислити, самому бачити питання, задачі і знайти підхід до їх розв'язання [16].

За результатами якісного контент-аналізу (методика аналізу текстів шляхом систематичної інтерпретації текстів через виділення в них тем, тенденцій і відповідне їх кодування) [8, с. 72] можна побачити, що більшість дослідників у своїх наукових пошуках дійшли висновку про існування взаємозв'язку пізнавальної самостійності студентів/учнів з мотивами і мотивацією (пізнавальний інтерес як елемент мотиваційної сфери психіки, пов'язана з вихованням позитивних мотивів до навчання), а також прагненням (до пізнання; пізнавальної діяльності; система прагнень, здібностей і вмінь особистості) і потребами (відповідних мотивів, що становлять спонукальну сторону пізнавальної самостійності; вмінь студентів самостійно мислити, у здатності орієнтуватися в новій ситуації). Безперечно, якісний контент-аналіз буде не повним, якщо не звернути увагу на різне сприйняття науковцями даного феномену, це: властивість, якість, особиста риса, система внутрішніх утворень, сформоване прагнення і

вміння до пізнання, готовність самостійно проводити цілеспрямовану пізнавальну діяльність. Отже, серед науковців немає єдиного погляду на зміст концепту «пізнавальна самостійність», що вказує на недостатнє його вивчення, а також на різне сприйняття і розуміння дослідниками психологічної, педагогічної, філософської та соціологічної наук, використання ними різних наукових підходів.

Подальше вивчення змісту поняття «пізнавальна самостійність» дає можливість сформулювати певні уявлення про його морфологію: самостійність мислення і суджень, здібність аналізувати, бачити пізнавальну задачу, здійснювати пошук способів її розв'язання [2]; пізнавальний інтерес (який постає елементом мотиваційної сфери психіки), пізнавальну ініціативу (яка включає елементи мотиваційної та вольової сфер психіки) та пізнавальна активність (яка інтегрує в собі якості мотиваційної, вольової та емоційної сфер психіки) [5]. На наше переконання, вони можуть бути використані при моделюванні цього концепту як явища або об'єкту дослідження пізнавальної самостійності.

До речі, слід додати, що у наведених дефініціях досліджуваного в цій статті поняття, очевидно є характеристика особистості зі сформованою пізнавальною самостійністю. Узагальнюючи зазначимо, що така особистість, зазвичай, має самостійно: опанувати загальні та спеціальні знання, способи діяльності з їх застосування й придбання нових з проявом вольових зусиль; уміння і навички з метою вирішення завдань; мислити, аналізувати, орієнтуватися в новій ситуації, самому бачити пізнавальну задачу, здійснювати пошук способів її розв'язання, свідомий вибір оптимальних шляхів для досягнення мети навчально-пізнавальної діяльності.

У своїх дослідженнях науковці пов'язують пізнавальну самостійність здобувачів освіти зі самоосвітою [10;12], самоосвітньою компетентністю [13;12], пізнавальною активністю [1; 5; 11].

Не можна не звернути увагу на те, що формування пізнавальної самостійності науковцями вважається процесом і результатом стимулювання пізнавальної активності особистості. На наш погляд, його педагогічно доцільно розпочинати ще в дошкільному віці й продовжувати в школі. Однак, як свідчить педагогічний досвід, нині цьому питанню надається недостатньо уваги при вивченні загальноосвітніх дисциплін у загальноосвітній школі та в коледжах. Причин цьому багато як об'єктивних, так і суб'єктивних. Не зупиняючись на їх аналізі, оскільки це не є предметом нашого дослідження, звернемо увагу, що саме на необхідності формування пізнавальної активності в студентів

акцентують увагу більшість учених, хоча, з нашої точки зору, ця якість у них має розвиватися. З цього можна припустити, що недостатній рівень пізнавальної активності віддзеркалюється на якості навчального процесу в коледжах та інших навчальних закладах системи професійної освіти. У зв'язку з цим у викладачів коледжу виникає потреба в отриманні результатів діагностики рівнів сформованості пізнавальної самостійності за визначеними критеріями і параметрами оцінювання на початку викладання навчальних дисциплін. Очевидно, що проблема їх розроблення є на часі.

На важливості «максимального використання потенційних можливостей кожного студента в особистісно зорієнтованому навчанні, індивідуальному варіанті» [6] наголошує Г. Габар. На разі С. Каяліна виокремлює пріоритетні напрями розвитку пізнавальної самостійності, серед яких: індивідуалізація та диференціація навчання; підвищення мотивації навчально-пізнавальної діяльності; наочний супровід формування понять; посилення інтересу до процесу одержання знань; збільшення арсеналу засобів самостійної пізнавальної діяльності; розширення кола задач, вправ, лабораторних робіт; організація оперативного контролю та самоконтролю знань, аналізу причин помилок на основі систематичного зворотного зв'язку [9]. Ці умови і напрями знайшли своє відображення в новому Законі України «Про освіту» як індивідуальна освітня траєкторія – «персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду,

ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання [7].

Висновки. Нині проблема розвитку пізнавальної самостійності студентів визнана однією з найбільш актуальних в теорії і практиці професійної педагогіки. Дане поняття є достатньо дослідженим, хоча науковий інтерес до його формування і розвитку в філософії, соціології, психології і педагогіці не зменшується. Результати контент-аналізу вказують на діалектичний характер цього концепту – його розвиток відбувається через формування пізнавальної активності та пізнавального інтересу. Зміст поняття «пізнавальна самостійність» вказує на його різноплановість – процес, результат, інтегративна властивість, якість тощо; структурну будову і водночас комплекс психологічних якостей особи, взаємозв'язок з її потребнісно-мотиваційної, пізнавальною, вольовою та емоційною сферами, операційної, інформаційної та регулятивної підсистем діяльності та поведінки особистості. Розвиток пізнавальної самостійності студентів має здійснюватися на постійній основі і слугує підґрунтям для розроблення індивідуальної освітньої траєкторії для здобувачів освіти.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в дослідженні особливостей професійної діяльності майбутніх техніків-програмістів як необхідного контексту для формулювання визначення «пізнавальна самостійність майбутніх техніків-програмістів».

Література

1. Аристова Л. П. Активність школьника / Людмила Павловна Аристова. – М. : Учпедгиз, 1967. – 143с.
2. Бенера В. Формування пізнавальної самостійності в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів засобами інтелектуальної гри: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Бенера Валентина Єфремівна; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2002. – 243с.
3. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний / Готтхард Бехманн; [пер. с нем. А. Ю. Антоновского, Г. В. Гороховой, Д. В. Ефременко, В. В. Каганчук, С. В. Месяц]. – М: Логос, 2010. – 248с.
4. Веда: електронна бібліотека: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/index.html>. – Назва з екрану.
5. Галета Я. Формування пізнавальної самостійності студентів економічного коледжу засобами інформаційних технологій. : дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Галета Ярослав Володимирович; Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Кіровоград, 2005. – 180с.
6. Гарбар Г. Розвиток пізнавальної самостійності студентів (на матеріалі курсу «Поліфонія»): дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Гарбар Галина Анатоліївна; Київський національний ун-т культури і мистецтв. – К., 2000. – 215с.
7. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради. – 2017. – № 38-39. – 380с.
8. Иванов О. В. Класичний контент-аналіз та аналіз тексту: термінологічні та методологічні відмінності / О. В. Иванов // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1045. – С. 69-74.
9. Каяліна С. В. Розвиток пізнавальної самостійності учнів засобами комп'ютерної техніки на уроках хімії: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Каяліна Світлана В'ячеславівна; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2004. – 21с.

10. Липецький О. П. Особливості формування пізнавальної самостійності підлітків у процесі дослідницької діяльності / О. П. Липецький // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Зб. наукових праць. – 2010. – Вип. 14. – Кн. 2. – С. 416-425.

11. Логвіненко В. Методика формування пізнавальної самостійності студентів технічних спеціальностей у процесі вивчення інформаційно-комунікативних технологій : дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Логвіненко Вікторія Григорівна; Українська інженерно-педагогічна академія. – Х., 2005. – 192 с.

12. Лузан П. Г. Теоретичні і методичні основи формування навчально-пізнавальної активності студентів у вищих аграрних закладах освіти : автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.04 / Лузан Петро Григорович; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2004. – 40с.

13. Мося І. А. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх кваліфікованих робітників : монографія / І. А. Мося. – К. : Вид-во Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, 2013. – 296с.

14. Половникова Н. А. Исследование процесса формирования познавательной самостоятельности школьников в обучении : автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.02 / Половникова Н. А. – Л., 1977. – 58с.

15. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275-р «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>. – Назва з екрану.

16. Шустваль М. Ф. Формування пізнавальної самостійності студентів у контексті Болонського процесу / М. Ф. Шустваль, С. М., Шустваль, Т. І. Лядова, О. В. Волобуєва // Медична освіта. – 2013. – № 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/view/2209. – Назва з екрану.

References

1. Arystova L.P. Aktyvnost` shkolnyka / Lyudmyla Pavlovna Arystova. – М. : Uchpedgyz, 1967. – 143 s.
2. Benera V. Formuvannya piznavalnoyi samostijnosti v majbutnix vyhovateliv doshkilnyh navchalnyh zakladiv zasobamy intelektualnoyi gry: dys... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Benera Valentyna Yefremivna; Nacionalnyj pedagogichnyj un-t im. M.P.Dragomanova. – К., 2002. – 243 s.
3. Bexmann G. Sovremennoe obshhestvo: obshhestvo ryska, ynformacyonnoe obshhestvo, obshhestvo znanyj / Gottxard Bexmann; [per. s nem. A. Yu. Antonovskogo, G. V. Goroxovoj, D. V. Efremenko, V. V. Kaganchuk, S. V. Mesyacz]. – М: Logos, 2010. – 248 s.
4. Veda: elektronna biblioteka: [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.lib.ua-ru.net/index.html>. – Nazva z ekranu.
5. Galeta Ya. Formuvannya piznavalnoyi samostijnosti studentiv ekonomichnogo koledzhu zasobamy informacijnyh tehnologij : dys... kand. ped. nauk: 13.00.01 / Galeta Yaroslav Volodymyrovych; Kirovogradskij derzhavnyj pedagogichnyj universytet imeni Volodymyra Vynnychenka, Kirovograd, 2005. – 180 s.
6. Garbar G. Rozvytok piznavalnoyi samostijnosti studentiv (na materialy kursu «Polifoniya»): dys... kand. ped. nauk: 13.00.02 / Garbar Galyna Anatolijivna; Kyivskij nacionalnyj un-t kultury i mystecztv. – К., 2000. – 215 s.
7. Zakon Ukrayiny «Pro osvitu» // Vidomosti Verhovnoyi Rady. – 2017. – № 38-39. – 380 s.
8. Ivanov O. V. Klasychnyj kontent-analiz ta analiz tekstu: terminologichni ta metodologichni vidminnosti / O. V. Ivanov // Visnyk Xarkivskogo nacionalnogo universytetu imeni V. N. Karazina. – 2013. – № 1045. – S. 69-74.
9. Kayalina S. V. Rozvytok piznavalnoyi samostijnosti uchniv zasobamy kompyuternoyi texnyky na urokax himiyi: avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.02 / Kayalina Svitlana Vyacheslavivna; Nacionalnyj pedagogichnyj un-t im. M.P.Dragomanova. – К., 2004. – 21 s.
10. Lypczkyj O. P. Osoblyvosti formuvannya piznavalnoyi samostijnosti pidlitkiv u procesi doslidnyczkoyi diyalnosti / O. P. Lypczkyj // Teoretyko-metodychni problemy vyxovannya ditej ta uchnivskoyi molodi. Zb. naukovykh pracz. – 2010. – Vyp. 14. – Кн. 2. – S. 416-425.
11. Logvinenko V. Metodyka formuvannya piznavalnoyi samostijnosti studentiv texnichnyh specialnostej v procesi vyvchennya informacijno-komunikatyvnyh tehnologij : dys... kand. ped. nauk: 13.00.02 / Logvinenko Viktoriya Grygorivna; Ukrayinska inzhenerno- pedagogichna akademiya. – H., 2005. – 192 s.
12. Luzan P. G. Teoretychni i metodychni osnovy formuvannya navchalno-piznavalnoyi aktyvnosti studentiv u vyshhyh agrarnykh zakladakh osvity : avtoref. dys. d-ra ped. nauk : 13.00.04 / Luzan Petro Grygorovych; In-t pedagogiky APN Ukrayiny. – К., 2004. – 40 s.
13. Mosya I. A. Formuvannya samoosvitnoyi kompetentnosti majbutnih kvalifikovanyh robitnykiv : monografiya / I. A. Mosya. – К. : Vyd-vo Instytutu profesijno-tehnicnoyi osvity NAPN Ukrayiny, 2013. – 296 s.
14. Polovnykova N. A. Yssledovanye processa formirovaniya poznavatelnoj samostoyatel'nosti shkolnykov v obuchenii : avtoref. dys. d-ra ped. nauk : 13.00.02 / Polovnykova N. A. – L., 1977. – 58 s.
15. Rozporjadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 3 kvitnya 2017 r. № 275-r «Pro zatverdzhennya serednostrokovogo planu priorytetnyh dij Uryadu do 2020 roku ta planu priorytetnyh dij Uryadu na 2017 rik». – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>. – Nazva z ekranu.
16. Shustval M. F. Formuvannya piznavalnoyi samostijnosti studentiv u konteksti Bolonskogo procesu / M. F. Shustval, S. M., Shustval, T. I. Lyadova, O. V. Volobuyeva // Medychna osvita. – 2013. – № 3. – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/view/2209. – Nazva z ekranu.

Варава І. П. Контент-аналіз змісту поняття «пізнавальна самостійність».

Автором здійснено кількісний і якісний контент-аналіз змісту поняття «пізнавальна самостійність». Дана методика аналізу текстів шляхом кількісного порівняння аналітичних категорій через підрахунок ключових слів уможливила отримання результатів, які вказують на діалектичний характер цього концепту. Розвиток цієї наукової категорії відбувається разом з педагогічною наукою. У статті висвітлюється взаємозв'язок пізнавальної активності, пізнавального інтересу і пізнавальної самостійності, висвітлюються різні точки зору вчених щодо зв'язку зі самоосвітою та самоосвітньою компетентністю.

Вивчення змісту поняття «пізнавальна самостійність» дало змогу виявити його різноплановість (це – процес, результат, інтегративність, властивість, якість тощо); структурні компоненти (самостійність мислення і суджень, здібність аналізувати, бачити пізнавальну задачу, здійснювати пошук способів її розв'язання). У змісті досліджуваного поняття закладено вимоги до комплексу психологічних якостей особи. Увага акцентується на необхідності розвитку на постійній основі потребнісно-мотиваційної, пізнавальної, волевої та емоційної сферами, операційної, інформаційної та регулятивної підсистем діяльності та поведінки особистості для формування достатнього рівня пізнавальної самостійності студентів коледжу. Рекомендується діагностувати рівень сформованості пізнавальної активності студентів на початку їхнього навчання в коледжі.

Наукові результати даного дослідження можуть бути використані дослідниками для визначення і обґрунтування структури пізнавальної самостійності майбутніх фахівців і кваліфікованих робітників, розроблення критеріїв і параметрів оцінювання рівнів її розвитку в професійних навчальних закладах, а також розроблення індивідуальної освітньої траєкторії студентів коледжів і професійно-технічних навчальних закладів. Їх використання буде в нагоді педагогам, слухачам інститутів післядипломної освіти та курсів підвищення кваліфікації.

Ключові слова: пізнавальна самостійність, студенти коледжів, контент-аналіз, професійне навчання, професійна освіта.

Варава І. П. Контент-аналіз содержания понятия «познавательная самостоятельность».

Автором осуществлен количественный и качественный контент-анализ содержания понятия «познавательная самостоятельность». Данная методика анализа текстов путем количественного сравнения аналитических категорий через подсчет ключевых слов сделала получения результатов, которые указывают на диалектический характер этого концепта. Развитие этой научной категории происходит вместе с педагогической наукой. В статье освещается взаимосвязь познавательной активности, познавательного интереса и познавательной самостоятельности, освещаются различные точки зрения ученых по связи с самообразованием и самообразовательной компетентностью.

Изучение содержания понятия «познавательная самостоятельность» позволило выявить его разноплановость (это - процесс, результат, интегративность, свойство, качество и т.п.); структурные компоненты (самостоятельность мышления и суждений, способность анализировать, видеть познавательную задачу, осуществлять поиск способов ее решения). В смысле исследуемого понятия заложены требования к комплексу психологических качеств личности. Внимание акцентируется на необходимости развития на постоянной основе потребностно-мотивационной, познавательной, волевой и эмоциональной сферами, операционной, информационной и регулятивной подсистем деятельности и поведения личности для формирования достаточного уровня познавательной самостоятельности студентов колледжа. Рекомендуется диагностировать уровень сформированности познавательной активности студентов в начале их обучения в колледже.

Научные результаты данного исследования могут быть использованы исследователями для определения и обоснования структуры познавательной самостоятельности будущих специалистов и квалифицированных рабочих, разработка критериев и параметров оценки уровней ее развития в профессиональных учебных заведениях, а также разработка индивидуальной образовательной траектории студентов колледжей и профессионально-технических учебных заведений. Их использование пригодится педагогам, слушателям институтов последипломного образования и курсов повышения квалификации.

Ключевые слова: познавательная самостоятельность, студенты колледжей, контент-анализ, профессиональное обучение, профессиональное образование.

Varava I.P. Content analysis of the content of the notion «cognitive independence».

The author carried out a quantitative and qualitative content analysis of the content of the concept of “cognitive autonomy”. This method of analyzing texts by quantitative comparison of analytic categories through the calculation of key words allowed for obtaining results indicating the dialectical nature of this concept. The development of this scientific category comes along with pedagogical science. The article underlines the relationship between cognitive activity, cognitive interest and cognitive independence, and underlines the different points of view of scholars in relation to the connection with self-education and self-educational competence.

The study of the content of the concept of “cognitive independence” made it possible to identify its versatility (this is a process, result, integrity, property, quality, etc.); structural components (autonomy of thinking and judgments, ability to analyze, see the cognitive task, search for ways to solve it). In the content of the concept under study, the requirements for a complex of psychological qualities of a person are laid down. Attention is emphasized on the need for continuous development of the necessary, motivational, cognitive, volitional and emotional spheres to form a sufficient level of cognitive independence of college students. It is recommended to diagnose the level of formation of cognitive activity of students at the beginning of their studies in college.

The scientific results of this study can be used by researchers to determine and substantiate the structure of cognitive autonomy of future specialists and skilled workers, to develop criteria and parameters for assessing the levels of its development in vocational education institutions, as well as to develop an individual educational trajectory for college students and vocational schools. Their use will be useful for teachers, students of institutes of postgraduate education and advanced training courses.

Key words: cognitive autonomy, college students, content analysis, vocational training, vocational education.